

У підсумку, розвиток індустріального сектору сприяє підвищенню доходів населення, створенню нових можливостей для громадян і покращенню якості життя в цілому.

Література

1. Коноплястий Є. В. Вплив сучасного глобалізованого виробництва на соціально-економічну та екологічну системи. *Економіка та держава*. 2013 . № 7. С. 59-62. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Pekon_2017_2_4.
2. Кулинич Р.О Аналіз зовнішньоторговельної діяльності як один із чинників формування обсягу ВВП. 2003 . № 1. С. 216-227. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Unzap_2003_1_37.
3. Венцель Н. В. Вплив четвертої індустріальної революції на нелінійність розвитку світ-системи в контексті світових глобалізаційних процесів. *Українська поліоністика*. 2017 . № 14. С. 16-25. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Up_2017_14_4.

Reference

1. The Impact of Modern Globalized Production on Socio-Economic and Ecological Systems. *Economy and State / Konopliastyi, Y. V*, 2013. № 7, p 59-62. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Pekon_2017_2_4.
2. Analysis of Foreign Trade Activity as One of the Factors Shaping the GDP Volume / *Kulynych, R. O*. 2003. №1, p 216-227. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Unzap_2003_1_37.
3. The Impact of the Fourth Industrial Revolution on the Nonlinearity of World-System Development in the Context of Globalization Processes / *Ventzel, N. V*: *Ukrainian Polonistics*, 2017. p 14, 16-25. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Up_2017_14_4.

Драчук Ю.З.,
д.е.н., професор,
академік Академії економічних наук України
м. Київ, Україна
Зеркаль А.В.,
д.е.н., доцент
Національний університет «Запорізька політехніка
м. Запоріжжя, Україна
Панькова О.В.,
к. соц. наук, доцент
Інститут економіки промисловості НАН України
м. Київ, Україна

ІМПЕРАТИВИ ПОВОЄННОГО ВІДНОВЛЕННЯ УКРАЇНИ В КОНТЕКСТІ СТАЛОГО РОЗВИТКУ ТА ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ

Відновлення України - всеосяжна реконструкція, головною метою якої є глибока модернізація країни, розбудова цифрової держави, національної економіки, системи безпеки і оборони, промислового і аграрного секторів, досягнення енергетичної незалежності, модернізація основних суспільних інституцій, інфраструктури, бізнес-середовища, освіти, системи охорони

здоров'я тощо. Ці ключові складові відновлення закладені у Візії Відновлення України: «Сильна європейська країна – магніт для іноземних інвестицій». План Відновлення України спрямований на прискорення стійкого економічного зростання. В рамках плану визначено перелік Національних програм для досягнення ключових результатів (їх всього - 17) [1]. Частина цього амбітного плану – повноправне членство України в ЄС та НАТО.

Неоголошена війна, що триває, має непоправимі руйнівні наслідки - вона забрала багато життів українців, зламала долі багатьох українських родин тощо і супроводжується величезними економічними, соціальними, екологічними втратами. Бракує слів, щоб описати біль, спричинений війною. Печальна реальність війни - жорстокі дії російського агресора через втрату людського потенціалу і капіталу країни, окупацію частини українських територій, нищівні наслідки бойових дій, нещадні руйнування природи, вагомі пошкодження житлової, енергетичної, промислової, сільськогосподарської інфраструктури. Необхідність відновлення національної економіки вимагає серйозного аналізу та розуміння економічної, соціальної та екологічної складових.

На сьогодні процес повоєнного відновлення України, що вже постав на порядку денному знаходиться здебільшого на стадії обліку економічних втрат України внаслідок війни та можливостей формування фінансових ресурсів для їх подолання[2]. Облік втрат України від збройної російської агресії є важливим для формування імперативів її повоєнного відновлення. З початку війни державними службами відстежуються і обраховуються втрати країни, спричинені бойовими діями, тимчасовою окупацією, ракетними обстрілами в двох вимірах: прямих воєнних втрат – вартість втрачених активів (будинків, об'єктів цивільної та військової інфраструктури, доріг, підприємств тощо), та загальних втрат - прямих та непрямих. Непрямі втрати фіксуються чинниками вторинного походження (зниження валового внутрішнього продукту, зменшення надходження інвестицій в економіку країни, відтік робочої сили, руйнування виробничих ланцюгів, додаткові витрати на оборону, розвиток громад, соціальну підтримку населення тощо). Сума прямих збитків, завданих інфраструктурі України через повномасштабне вторгнення РФ, оцінюється у \$150,5 млрд, з яких \$55,9 млрд – втрати житлового фонду – за даними оприлюднення Київською школою економіки (KSE Institute). За даними Міністерства захисту довкілля та природних ресурсів України, за час повномасштабного вторгнення Росії сума збитків, завданих довкіллю України від війни, зросла у

п'ять разів і становить 2 трлн грн станом на серпень 2023 року, суми збитків - зростають. Повну картину збитків буде відомо після деокупації українських територій. На думку українських екологів, на відновлення довкілля природним шляхом знадобиться не менше 20-30 років[3].

Вирішення економічних та екологічних проблем в умовах війни та в період повоєнного відновлення є складним завданням, яке потребує комплексного підходу та спільних зусиль з боку урядових органів, державних і бізнес-структур, громадського суспільства, наукових установ та міжнародних партнерів. Дослідження та аналіз інформації свідчать про значну і вагомую міжнародну підтримку України у цей надскладний час. Така допомога дає реальний шанс Україні перемогти у війні, накопичити ресурси для відновлення. Польща, зокрема, надає значну підтримку, у тому числі в екологічній сфері, її фахівці продовжують активну діяльність у міжнародних організаціях, спрямованих на збереження природи [3-5].

Польща та Україна активно співпрацюють в питаннях посилення обороноздатності нашої країни, прискорення процесів відбудови деокупованих територій. Польський уряд однозначно заявив про свою підтримку українських компаній у процесі відновлення зруйнованих міст. Програма Interreg NEXT Польща-Україна 2021-2027 також є важливим інструментом для підтримки України після припинення російської агресії [6].

Однією з важливих передумов для проведення післявоєнної відбудови економіки є збереження українців, повернення людей, які були змушені залишити Україну. Україна не може існувати без українців. Директор Інституту демографії та соціальних досліджень імені М. Птухи НАН України академік Елла Лібанова прогнозує повернення близько 50% громадян в Україну після завершення війни, про що повідомляє Інтерфакс-Україна[7].

Тому політика повернення українців додому – це міждержавне питання, яке потребує регламентації. Набуття статусу кандидата в члени ЄС відкриває нові можливості отримання міжнародної фінансової допомоги, проте Україна має активізувати внутрішні ресурси й механізми до самовідновлення. Залучення технологій, інновацій та передового досвіду є також важливими аспектами такого відновлення. За словами голови правління Інституту економічних досліджень та політичних консультацій, професора Ігора Бураковського: "Дуже важливо показати, як ми будемо використовувати надані нам кошти для відновлення. Важливо пропонувати інноваційні ідеї та спільно з нашими партнерами висувати питання щодо економічного покарання Росії за кризові явища, які відбулися через

повномасштабне збройне російське вторгнення на територію України, як це вплинуло, зокрема, на Польщу, Угорщину, Румунію, прибалтійські країни, Німеччину, Великобританію, Італію та інші країн. Колективні вимоги репарацій можуть ще більше згуртувати нас з нашими партнерами. Репарації з боку країни агресора є ще одним потужним джерелом відбудови України. Зважаючи на те, що росія не признаватиме цю вимогу, Генеральна асамблея ООН голосами 94 країн підтримала резолюцію щодо створення міжнародного механізму, спрямованого на відшкодування завданих збитків Україні «Сприяння виправленню та відшкодуванню за агресію проти України» (документ A/ES-11/L.6). Дана резолюція передбачає створення законної міжнародної інфраструктури, яка ліквідує наслідки воєнної агресії та фіксує докази таких збитків [8]

Повоєнне відновлення України розглядається як великий інвестиційний проект, в якому пріоритетним є проведення реформ та визначення чітких критеріїв для вступу до ЄС. [9-12].

Повоєнне відновлення економічної, соціальної та екологічної сфер, інфраструктури України вимагає системного підходу до управління проектами та відповідних пріоритетів розвитку. Враховуючи досвід країн, які успішно пережили війну та досягли економічного дива, у України є шанс відновитися й перейти в режим сталого зростання за принципом «відбудувати краще, ніж було», залучивши як зовнішню підтримку, так і внутрішні активи. Інфраструктура, технології, бізнес-середовище, інституції, освіта, охорона здоров'я та інші важливі елементи економіки та суспільства мають реформуватися для забезпечення в Україні повноцінної демократії з сучасною конкурентоспроможною економікою, сильними інституціями та потужним оборонним сектором. Україна має бути відповідальною за відбудову [13].

Пріоритетами трансформацій перетворень для успішного відновлення України на засадах сталого розвитку в умовах євроінтеграції мають стати:

- повне членство у ЄС та НАТО, що потребує розбудови повноцінної демократії. Це означає посилення залученості громадян та громад до формування державних та місцевих політик, у т.ч. в економічній, соціальній, екологічних сферах. Тоді забезпечуються умови для сталого відновлення й зростання;

- стійкі інституції та низький рівень корупції мають стати підґрунтям довгострокового успіху України. Узгодження законодавства України та ЄС збільшить прозорість та знизить корупцію. Вочевидь, прогрес України

потрібно вимірювати не за ухваленням необхідного законодавства, але насамперед за тим, як ці закони втілюються в життя [13].

- конкурентоспроможна, стійка й сильна економіка є передумовою забезпечення вищих стандартів життя, що створюватиме надійне підґрунтя для повернення українських громадян, що вимушено виїхали, в Україну. До того ж це – базис для підтримки великого оборонного бюджету.

- захист національних інтересів в міжнародній політиці щодо розвитку міжнародної торгівлі та залучення прямих іноземних інвестицій в Україну, сприятливий бізнес-клімат та інклюзивна і стійка фінансова система – також є умовами відновлення і сталого зростання.

- розвиток "зеленої" енергетики та впровадження енергоощадних технологій (особливо в житлових будинках) може не лише поліпшити довкілля, а й знизити залежність України від Росії чи іншого постачальника енергоресурсів;

- перезавантаження системи освіти з позицій відповідності вимогам Індустрії 4.0, Індустрії 5.0, здатність готувати відповідні кадри для економіки; формувати програми з перекваліфікації й перенавчання наявної робочої сили, розвитку системи «навчання протягом життя»;

- забезпечення технологічної конкурентоздатності країни через впровадження інновацій, нових технологій, розвиток цифрової економіки, трансформації в системах вітчизняної науки та освіти; формування технологічного мережево-цифрового базису національної економіки України.

Література

1. Візія Відновлення України: «Сильна європейська країна – магніт для іноземних інвестицій». URL: <https://recovery.gov.ua/>
2. Колосов А. М., Драчук Ю. З., Дугін А. В. Фінансові аспекти управління розвитком підприємств в умовах невизначеності. І-73 Інтеграція освіти, науки і бізнесу : монографія. Том 11 / за ред. А.В. Череп. Запоріжжя : Видавничий дім «Гельветика», 2022. 245 с. С.31-36.
3. Стрілець Р. – Міністр охорони навколишнього середовища України. Збитки для українського довкілля від агресії Росії зросли у 5 разів. Суспільне. Новини, 27 серпня 2023. URL: <https://suspilne.media/559963-zbitki-dla-ukrainskogo-dovkilla-vid-agresii-rosii-zrosli-u-5-raziv-ministr/>
4. Michal Boron/. Polska Agencja Prascowa/ Strona Glowna / UA. 2023-02-17.
5. Premier na Ukrainie: podpisane dokumenty stanowią przedsiwonek do zupełnie innej współpracy, jakiej do tej pory Ukraina nie miała z żadnym innym państwem. 01.06.2022
6. Interreg NEXT Poland program -Україна 2021-2027. Про програму 13 03 2023. Спільний секретаріат у Варшаві
7. Інтерфакс-Україна (23.11.23). Директор Інституту демографії прогнозує повернення в Україну після війни близько 50% громадян. URL: <https://interfax.com.ua/news/general/949656.html>

8. Охріменко О. Стратегії відновлення повоєнної України на принципах солідарності та партнерства. URL: <http://confmanagement.kpi.ua/proc/article/view/272135>
9. Новікова О., Панькова О. Особливості формування пріоритетів забезпечення безпеки та розвитку України та Республіки Польща. <https://doi.org/10.18778/8142-855-2.12>.
10. Ляшенко В.І., Ліщук О.В., Лук'янов А.І. Передумови повоєнної модернізації енергетики України в умовах Євроатлантичної орієнтації. Theory and practice of modern science: collection of scientific papers «SCIENTIA» with Proceedings of the V International Scientific and Theoretical Conference, May 12, 2023. Kraków, Republic of Poland:European Scientific Platform. С.10-15. DOI 10.36074/scientia-12.05.2023
11. Drachuk Yu. Trushkina N. Ways to optimize the logistics infrastructure in the conditions of the post-war recovery of the economy of Ukraine. Theory and practice of modern science: collection of scientific papers «SCIENTIA» with Proceedings of the V International Scientific and Theoretical Conference (Kraków, Republic of Poland, May 12, 2023). Kraków: European Scientific Platform, 2023. P. 32-37. <https://doi.org/10.36074/scientia-12.05.2023>
12. Драчук Ю.З., Яворська М.К., Зеркаль А.В. Аспекти розвитку нової енергетичної стратегії в Україні: Європейський досвід використання розподіленої генерації. «Економічний вісник Донбасу» № 1(71), 2023. С.36-46. DOI: [https://doi.org/10.12958/1817-3772-2023-1\(71\)-36-46](https://doi.org/10.12958/1817-3772-2023-1(71)-36-46)
13. Городніченко Ю. Відбудувати краще, ніж було: основні принципи відновлення України. URL: <https://www.epravda.com.ua/columns/2022/12/13/694934/>

References

1. Viziia Vidnovlennia Ukrainy: «Sylna yevropeiska kraina – mahnit dla inozemnykh investytsii». URL: <https://recovery.gov.ua/>
2. Kolosov A. M., Drachuk Yu. Z., Duhin A. V. Finansovi aspekty upravlinnia rozvytkom pidpriemstv v umovakh nevyznachenosti. I-73 Intehratsiia osvity, nauky i biznesu : monohrafiia. Tom 11 / za red. A.V. Cherep. Zaporizhzhia : Vydavnychiy dim «Helvetyka», 2022. 245 s. S.31-36.
3. Strilets R. – Ministr okhorony navkolyshnoho seredovyshcha Ukrainy. Zbytky dla ukrainskoho dovkillia vid ahresii Rosii zrosly u 5 raziv. Suspilne. Novyny, 27 serpnia 2023. URL: <https://suspilne.media/559963-zbitki-dla-ukrainskogo-dovkilla-vid-agresii-rosii-zrosli-u-5-raziv-ministr/>
4. Michal Boron/. Polska Agencja Prascowa/ Strona Glowna / UA. 2023-02-17.
5. Premier na Ukrainie: podpisane dokumenty stanowią przedsiónek do zupełnie innej współpracy, jakiej do tej pory Ukraina nie miała z żadnym innym państwem. 01.06.2022
6. Interreg NEXT Poland program -Ukraine 2021-2027. Pro prohamu 13 03 2023. Spilnyi sekretariat u Varshavi
7. Interfaks-Ukraina (23.11.23). Dyrektor Instytutu demohrafii prohnozuie povernennia v Ukrainu pislia viiny blyzko 50% hromadian. URL: <https://interfax.com.ua/news/general/949656.html>
8. Okhrimenko O. Stratehii vidnovlennia povoiennoi ukrainy na pryntsyypakh solidarnosti ta partnerstva. URL: <http://confmanagement.kpi.ua/proc/article/view/272135>
9. Novikova O., Pankova O. Osoblyvosti formuvannia priorytetiv zabezpechennia bezpeky ta rozvytku Ukrainy ta Respubliki Polshcha. <https://doi.org/10.18778/8142-855-2.12>.
10. Liashenko V.I., Lishchuk O.V., Lukianov A.I. Peredumovy povoiennoi modernizatsii enerhetyky Ukrainy v umovakh Yevroatlantychnoi oriiientatsii. Theory and practice of modern science: collection of scientific papers «SCIENTIA» with Proceedings of the V International Scientific and Theoretical Conference, May 12, 2023. Kraków, Republic of Poland:European Scientific Platform. S.10-15. DOI 10.36074/scientia-12.05.2023
11. Drachuk Yu. Trushkina N. Ways to optimize the logistics infrastructure in the conditions of the post-war recovery of the economy of Ukraine. Theory and practice of modern science: collection of scientific papers «SCIENTIA» with Proceedings of the V International

Scientific and Theoretical Conference (Kraków, Republic of Poland, May 12, 2023). Kraków: European Scientific Platform, 2023. P. 32-37. <https://doi.org/10.36074/scientia-12.05.2023>

12. Drachuk Yu.Z., Yavorska M.K., Zerkal A.V. Aspekty rozvytku novoi enerhetychnoi stratehii v Ukraini: Yevropeyskyi dosvid vykorystannia rozpodilenoї heneratsii. «Ekonomicnyi visnyk Donbasu» № 1(71), 2023. S.36-46. DOI: [https://doi.org/10.12958/1817-3772-2023-1\(71\)-36-46](https://doi.org/10.12958/1817-3772-2023-1(71)-36-46)

13. Horodnichenko Yu. Vidbuduvaty krashche, nizh bulo: osnovni pryntsypy vidnovlennia Ukrainy. URL: <https://www.epravda.com.ua/columns/2022/12/13/694934/>

Євладенко В.С.

здобувачка першого (бакалаврського) рівня вищої освіти

Насипайко Д.С.

к.е.н., доцент

Центральноукраїнський національний технічний університет

м. Кропивницький, Україна

ФАКТОРИ, ЯКІ СПРИЯТИМУТЬ ЕФЕКТИВНОМУ РОЗВИТКУ МІЖНАРОДНОЇ ТОРГІВЛІ УКРАЇНИ

Глобалізація, як ключовий економічний феномен, перетворює світову економіку, впливаючи на всі її складові. Однією з найважливіших аспектів цього впливу є зміни в міжнародних торгівельних відносинах країн.

У науковій літературі поняття «глобалізація» використовується з 1980-х років. І хоча експерти не дійшли єдиної думки щодо того, хто першим ввів цей термін в науковий обіг, більшість дослідників вважають, що заслуга в цьому належить професору з США Т. Левіту. У 1983 році Левіт опублікував статтю «Глобалізація ринків» [1].

Україна в останнє десятиліття переживає значний ріст міжнародної торгівлі, що визначається глобальними тенденціями. Зростання обсягів експорту та імпорту стає важливим показником економічного розвитку. Глобалізація надає Україні можливість взаємодіяти з різними ринками, розширюючи географію своєї торгівлі.

Глобалізація – це зв'язок між різними частинами світу. «В економіці глобалізацію можна визначити як процес, за допомогою якого підприємства, організації та країни починають працювати в міжнародному масштабі. Глобалізація найчастіше використовується в економічному контексті, але вона також впливає на політику та культуру. В цілому доказано, що глобалізація покращує рівень життя в країнах, що розвиваються, але деякі аналітики попереджають, що вона може мати негативний вплив на місцеву економіку чи економіку, що розвивається, а також на окремих працівників» [2].